

Latweeschu Awises.

48. gaddagahjums.

No. 33.

Trefschdeenâ, tannî 13. (25.) August.

1869.

Latweeschu Awises lihdî ar fawem peelikumcem makfa 1 rubuli fudr. par gaddu. Kas us fawu wabdu apstellehs 24 effemplarus wehl weenu dabubs klabt parwelti. Za-apstelle: **Jelgawâ** Latw. awischu nammâ pee **Janischwski**; — **Rihgâ** pee **Daniel Minus**, teatera un wehwera eelas stuhri, pee fw. Zahna basnigas jaunata mahzitaja **Mueller** un pee **Dr. Buchholtz**, leelâ Aefxander-eelâ Nr. 18. — Wiffi mahzitaji, flobhneistexi, pagaifa walditaji, ftrihweert un zitti tautas draugi teel luhgti, lai lassitajeem apgahda to apstelleschanu. — Rebaktora adresse irr: „Pastor Bierhuff, Schloß pr. Riga.“

Rahditajs: Sinna. Darba-wihri jeb rohkelni. Daschadas sinas. Dseefnu-fwehfti Klaipehdâ. Par augtulohtu audfeschanu. Jauna grahmata. Diwypimitajs dehlâ. Wisjaunafahs sinas. Naudas tirgus. Labibas un pretfchu tirgus. Sluddinafchanas.

S i n n a.

Zeen. **Latw. draugu beedribas lohzeffi** teel luhgti, laj **10. Septemberi** no rihta vullsten defmitôs **Jelgawâ**, **Steffenhagen** funga nammâ (museimâ) fanahf fchogad' atkal par Latweeschu wallodu un raksteem farunnatees.

A. Bielenstein,

Latw. draugu beedribas presidente.

Darba-wihri jeb rohkelni.

„Latweeschu Awises“ sawôs abbôs pirmôs nummurôs fchogad' jau irr runnajuschas par „darba-nehmeju“ jeb „rohkelnu“ gruhito liktenu, un pehz sawas faprafchanas arri zittu padohma wahidu isteikuschas, kahdâ wihse rohkelnu liktens un buhschana buhtu pahrlabbomjami. Lassitaji jau sinn, ka rohkelni wiffas Ciropas walstis no dumpja wahritajeem daschadi teel usflubbiniati, laj wiffu darbu atmettoht no mallas, laj labbahf no tehsemmes eijoht ahrâ, ka laj tohs darba-dewejus, jeb kapitalistis zaur tahdu fpihteschanu pee ta warroht peespeest, ka laj peepilda rohkelnu gribbeschanu. Kahda tad nu ihsti buhs rohkelnu gribbeschana? — Tâ warr buht diwejada, waj prahtiga, waj neprahtiga. — Prahtige rohkelni noprattihis, ka darba-deweji paschi arri gribb dsihwoht un ka darba-deweju, jeb kapitalistu manta peederr pascheem kapitalisteam, bet nepeederr strahdneekem, kas pee ta darba-deweja dsihwo. Prahtige rohkelni tadehf paschi strahdadami, fawu algu gribbes nopelniht ar gohdu; prahtigi rohkelni fabeedrofees krahfchanas beedribas, un jaunibas spehlâ strahdadami un pelnidami, pataupitu grassi waj rubuli eemalfahs beedribai, laj glabba us augteem un laj pascham palihfs wezsumâ, kad tik stipri wairs nespehj strahdaht, jeb kad zaur flimmibu pawiffam darbs ja-astahj. Turprettim atkal neprahtigee rohkelni gaidihis, laj zeptee balloschi scheem eefkreen muttê, un paschi mas ko strahdadami, ees wiesu kapitalisteam un paschai waldibai, laj Deews sinn kahdas leelas mantas scheem dohd. — Tâ arri Wahzsemme taggad zitti gudrneeki tohs darba-nehmejus usflubbina us neprahtiga eegribbeschanu, ne-apdohmadami, fur gals! — Tahdi gudrneeki un leelmuttês, kas wiffu

pasauli gribb apgahst, nu wiffas Wahzsemmes darba-laudis bij usajinajuschî, laj fanahloht **Eisenachê**, tur sawas wajadfibas apfreesst un sawas dohmas un eegribbas isteikt. Kahdi simti wihri bij fanahfuschî, no Wahzsemmes darba-lauschu beedribahm iswehleti un aifsuhtiti; ir no Austrijas zittas darba-lauschu beedribas bij aifsuhtijuschas sawus runnatajus. Winneem gudrajâ padohms bij fchis: kad tu, strahdneeks buhdams, kahdam lungam effi usbuhwejis nammu, tad tas nams ihsti tew peederr. Gan tas lungs dauds naudas irr isdewis par afmineem, kalki, balkeem, dselsehm, par strahdneeku maifi; gan prahtigs strahdneeks teiks ka nams peederr tam wihram, kas apmakfaja alminus, kalki, balkus u. t. j. pr., un tee rohkelni tik warr pagehrehi, laj winneem apmakfa tahs deenas, ko tur strahdajuschî; bet tee gudrneeki **Eisenachê** spreeda: ne kâ, tâ jau newarr buht! Kahda sinnaschana mums irr par buhwfunga zittahm isdohschanahm; jo meh's to nammu buhwefahm, tad mums arri ta leelaka dalka irr pee ta namma. Jeb ohtradi teikts, winneem padohms bij fchis: kad tu kalps buhdams, faimneekam kahdam to semmi effi apstrahdajis, tad ta semme wairs nepeederr tam faimneekam, kas ar fawu naudu to semmi bij nopirjis, bet tam kalpam, kas to apstrahdaja; tadehf ta apstrahdata semme effoht jadalla teem kalpeem. O kur smukka saglu gudriba! — **Eisenachê** tee pasaules pahrlabbotaji isschlibrah's 2 partijas, ta weena partija peekriht diwi wihreem, ko fawz **Bebel** un **Liebkecht**, ohtra partija peekriht weenam lungam, von **Schweizer**. Wiffi kohpâ schee labprah wiffus waldineekus gribbetu nogahst un brangi dsihwoht no zittu lauschu lullês, bet sawâ starpâ tee falohdahs us to trakako. Schweigera draugi lammaja to **Bebeli** un **Liebkechtu**, — scheem abbeem draugi atkal lammaja to

Schweizeri. Bet kad schee gudri wihri tahdas warrenas leetas gribbeja isdarriht, tad to nespheja darriht bes pederriga flapjuma; jo stipri wiini spreeda un brehza un gudroja, jo wairahl bij jadsere allus, grog un schnapsis; un kad katre zaur fihwo dsehreenu jo stipri bij apstirina-jees sawa padohma, tad wislabbaka pahreezinashana bij: — **Kautees!** Tahda wihse Eisenaches tantini brihmidamees redseja, ka douds darba-fanschu suhnti un runnataji smulki kahwahs pa Eisenaches schenkeem un eelahn. Trakteera un krohgu pappas pee sewis fazzija: kaut jel itdeenas darba-kaudis atbrauktu us Eisenachi, ar sawu mutti to pasauli pahrlabboht, jo muhsu kulle zaur to pahrlaeku teel pahrlabbota un pildita. — Zilwezibas draugam pateesi firds sahpy tahdas leetas redsoht! — Nabaga darba-kautineem jau deewegan gruhri un knappi; bet nu tahdi tehwiini, ar wiltigu gudribu un mehli scheem eestahsta Deews sinn kahdu traknumu, un isleekahs par leeleem kauschu draugeem. — bet nabaga darba-wihreem nauda jo wairahl skibst brandwihnä; mahjas seewa ar behreem raud, jo maifes trubst, drehbju trubst, ihre jamaksa, mahjas faimneeks kibla un dsenna! — Darba-wihrs ar sweedreem laj strahda un laj luhds Deewu; wal-diba un darba-deweji atkal laj stipri us to dohma, ka darba-kaudihm warretu palihdseht! G. V.

Daschadas sinuas.

No eelschfemehm.

No Rihgas. Generalgubernatora lungs, generaladjutants Albedinskli tanni 6. Augustä, no zitteem waldibas kungeem pawaddihts, ar fuggi „Admirals“ irr aibrauzis us Arensburgu Sahmu fallä.

No Ischelles. 26. Juli pee draudses skohlmeistera sche weena gohws ahtri nosprahga. Augsti mahziti dakteru lungi fanahza un spreeda, ka gohws nosprahguse ar leefa s-sehrgu, jebfchu tantini eedrohschinajahs teilt, ka laikam buhschoht pats lohpu-mehris. Tad lihds 2. Augustam wehl 11 gohwis aprittä; augsti mahziti dakteru lungi nu spreeda, ka schihs gan gallu atradduschas ar lohpu-mehri. Behz tam wehl kaiminos, pr. krohgä un faimneeku mahjas lihds 5. Augustam 8 gohwis nosprahguschas. Skohlmeistera rentneeks no karealehgera bij eeweddis weenu gohwi, kas to slimmibu atwedda lihds.

No Kronstattes teel rakstihst, ka wiffi juhvas soldati, kas peeder pee gwardijas, un kas tannis gaddos 1868 un 1869 eestahjuschees deenestä, scho rudden' tilfchoht aissuhnti us Melnu juhru. Schee jaunee juhvas soldati tiks mahziti 2 kareafuggos (skruhwkorfettös), kam katram 9 teelgabbali, un kas par seemu braukahs pa Widdußjuhru, bet us pawaffaras pussi atkal pahbrauks mahjas us Sebastopoli.

Riēwas gubernija kahds grafs Branigki wiffas sawas muishas schinnis nedeläs pahrdewis krohnim par

3,213,384 rubl. 72 kap.; pee schim muishahm 2 masi meestini un 48 zeemi peederroht. G. V.

No Arimas. Augustajs Keisars un Keisarene laimigi nonahkluschi Livadija. Rumanijas firsts Kahlis winnus tur jau apmeklejis. Gaidoht arri Egiptes wihze-kehniuu.

Lehrpatas gimnasijas skohlmeisteris J. Hurt isladihß Iggaunu waloda jaunäs mehneschu-lappas ar wahrdü „Bitte.“

No Balmeeres, Balkas un Berrowas puffes raksta, ka uppes zaur pastahwigu lectu pahrluhduschas un us laukeem un ptawahm leelu skahdi darrijuschas.

Widsemmes general-superintendente Dr. Christiani irr aibrauzis us Bernawu un no turrenes aisees us Zehfehms, tur 14. Augustä mahzitaju sinode eefahksees.

No Wolinijas. Aprili atradda mesha pee Wuikowitsch zeema weena puika lihki ar nodihratu ahdu. Tas semneeks Kirill Dschuß scho sehnu bij nokahwis un winnam ahdu nowilzis, no winna taukeem swezges gribbedams leet; tahdas effoht labbas pee sagshanas.

Leepaja irr zehkluschi beedribu, kas par to gahdahs, ka fuggineekeem juhvas-breesmas warr palihgä nahkt. — Winni jau irr falassijuschu 100 rubutus un eefahks pirkt tahdas laiwäs un zittus eerohtschus, kas pee glahbschanas irr wajadfigi. O. P.

No Ruzzawas, Juli m. beigäs. Us to waijashanu: „Ka muhsu puffe taggad ar semkohpibu paweizahs?“ — warram atbildeht: „Ne wiffai labbi.“ Zerribas gan bij leelas; jo Deews brangu swehtibu rahdija pee ptawahm un druwahm, bet ar to nepastahwigu, lectainu laiku wiffur lihds gallam ne-isdohsees. Seens wehl wifs nau rohkäs, un seemas sehja, kas lihds schim pakupla israhdiyahs, taggad fakrittuse, ka peerulleta. — ir waffareja douds weetäs fakrittuse. Rahzeni daschäs weetäs arri jau sahrl ruhdeht. Ar to lectus laiku rudsus pee mums wehl gluschi mas reds plautus, — tik ween zil maisei waijag, noptauj. Wehl newarr neko isprast, ka ar to lehlfchanohs buhs; jauna maise nerahdahs wis buht balta. Juli eefahloht, pee mums ar maissi struppi peegahja. Leepaja un Klaipehdä labbiba palikka dahrga, — un kas lihds tur nespheja jeb negribbeja nobraukt, tas mahjas pee teem pahri semkohpejeem, kas wehl wezzu rudsu krahjumu turreja, it fahligi dabuja aismakfahnt. — lihds 4½ rubl. puhra un wehl wairahl. Leischu pilfektinos daschäs deenäs ne labbibas, ne miltus, ne maissi warrejuschi dabuht pirkt. Laj Deews atdohd zittadu laiku! —

— Scho waffar Ruzzawas meshos wilks usblandijahs. Douds weetäs gannamus pulkus schis nitnajs eenaidneeks istrauzeja, gan kummelus, gan tellus un aitas faplehdams. Schur un tur wilks bij redsehts. Barunnaja jau, ka effoht wairahl to tehwiuu kahjas. Te kahdam Ruzzawas meshfargom, kas ar flinti us plez-zeem staigaja, gaddijahs fatiktees ar to laupitaju. Meshfarga flinte bij aishahdeta til ar skrohiehm, tomehr winsch

spilau swetram wirsü ween'reif — ohtr'reif, un reds! —
 kahds preeks gehgerim: wilks gabbalinu skrehjis, gah-
 schahs gar semmi un staipahs nahwes zihuischanahs! Ta-
 dehl ka schis laupitajs bij isgehbees waffaras swahrlos,
 tadehl skrohtes schahweeni winnu spehja ewainoht lihdi
 nahwei un lautinus no tahda beskauniga weefa atpestiht.
 Novihratä wilka ahda sabehra puhru un 16 gahrtshas
 labbibas! Nu irr meers mahjäs! —

— Schinnis deenas dands Bruhschineeki eet mums
 garram, zeredami, ka pee Leepajas dsefseka darba at-
 raddishoht. Waj tad mahseji labbahf schepat newarreja
 palikt un strahdabt, ne ka skreet us siltu semmi? Nu pah-
 rohbeschneeki panems labbu pelnu.

No Leepajas pusses. Gandrihs weenas nedelas star-
 pä pee mums diwi nelaimes notikka zaur billem, schu-
 treem sirgeem, kas no neeka leetas isbaiddijuschees, fawus
 brauzejus ismehtaja. Abbäs reisäs brauzja trohna pastös,
 lungus wesdami, kas pee reguleerechanas jeb grantu no-
 dallishanas strahda. Abbi tee brauzeji bij wezzi fain-
 neeki, prohti tahdi, kas fainneeschannu jau dehleem at-
 dewuschi. Abbeem bij sirgi esohboti; tilka weens sirgš
 nebija esohbohts, kas flinku rahnu dabba tarreja. Wee-
 nam no scheem diweem kutscheereem grohscha pahtruhka,
 kad abbi — ir kungs ir kutscheeris atpvehruschees tarreja.
 Dikko grohscha bij puscham, tad tuhdat raiti un sirgi fa-
 krittä grahwi, kam ohträ puffed irr schohgs. Krittens
 preeksch teem zilwekem bij laimigs, tadehl, ka tohs ne-
 peereega pee schohga. Abbeem nelas dands nekaitaja,
 lautichu no tahm isbailehm gan drusku flimmoja. Dikka
 sirgš weens falauisjahs kahju un nau wairs isdeedejams!

Bet tam ohtram brauzejam pehz kahdas nedelas weh-
 lahl ne-isdewahs wis tas krittens. Sirgi apzitta rattus.
 Kungs it par leelu brihnumu no ratteem atschelhrabs wes-
 fels; bet kutscheeri sirgi wasaja labbu gabbalu. Kad bei-
 dscht no swengeleem nu grohschahm istuhbijahs, tad na-
 badstusch atrodahs weenas affinis. — Ohträ rihä dak-
 teris flimeeeke pahraudsidams, krattija galwu un lohpe-
 jeem (flimmajs pirmo nakti muischä gulleja) fazzija, ka
 nabadsnam grubta nahwe gaidama; jo tam ribbas un
 leekaus raddahs lubsaschi un daschi zaurami pee meefas
 affinoja. Tä bij. Wesselu nedelu nelatmigajs zeeta ka
 Lazarus, — lihdi Deews winna zeeschanai darrisa gallu. —
 Relais bij labs peemihligs un prahiggs wihrs, kas zit-
 fahrt 15 gaddus pagasta preekschneeka ammatu vareisi loh-
 pis; — ir schim brihscham wehl winsch pagastia weet-
 neeka ammatä stahweja.

Tanni paschä deenä Leepaja diwi zilweki kua fa-
 braukti; täpat Klaipehdä nedelu preeksch tam weenu zil-
 weku nahwigi ewainoja, ohtram kahju falauisja zaur
 billem sirgeem. Chr. Sch—g.

No Zirawas. Tanni 20. Juli pehz pabeigtas Dee-
 wa-kalposchanas peepeschi un ahtri bahrgs laiks mums us-
 brukka. Trihs sibbena gaischuni, zits pehz zitta ar bahrgu

pehrkona baski pawadditi, muhs mahzija neween Deewa
 warrenu spehku bet arri wiäna schellicu Dehwa sirdi at-
 sibt. Weens lohks, kas netahlu nif Zirawas kapsehtas
 eeksch fallahm lappahm gresnojahs, tillä gahstis pee sem-
 mes, ka winna weetu taggad, ka lehnisch Dahwidš
 fallä, „wairs nepastham.“ — Starp peeminetahm
 3 sibbnehm weena pehz Deewa prahta 1/s wersti no Zira-
 was muischas us kalpu mahju, für dands familijas dsihwo
 (2 tahschu ehla), schahwahs ar tahdu spehku, ka neween
 jumis isstahrdihts, dands spahres draggatas, bet arri no
 skurtena weena puffed ka ar zirwi atgirta. Weens jaunš
 kalps, kas 1 1/2 pehdu no muhra sehdeja, no schi sibbena
 tillä aistants, tä ka winna zeppure kas bij us galwu,
 gabbalds tilluse saplohsita. Igu laiku ka mirrons bes-
 sammannas gullejs. Taggad ar schellica Deewa palihgu
 un mihliga daktera gahdaschanu, laj gan ar noswillu-
 scheem matteem un schakana strihpi no kreifas galwas puf-
 ses lihdi krahthim, pehz 14. deenahm no lasaretes spirgts
 un wessels, Deewu slawedams un teikdams, irr isgahjis.
 Kalpu ehrebgis nau dedsis, jo sibbins bijis auksts.

G. Bergmann.

No ahrenneehm.

Bruhschšs Bielefeldes pilsehtä mahlderis us angstahm
 treppehm paschä gallä stahwedams, juinta simsi mahleja.
 Tē us weenreis winsch reds, ka 2 sirgi ar dihsel un preeks-
 schu bes neweena zilweka ar pilno johni skreen par celu.
 Mahlderis dohma: „Tee teescham treppehm uskrees wirsü
 un manni nogahsis. Kur nu laj glahbjohs? Nolakht
 nau wairs laika.“ Tē mahlderim labs padohms eeschau-
 jahs prahtä. Winsch pee angsch-tahschas lohga peekah-
 pis, issitt rakti un apkerrahs ar rohlahm ap lohga rahmja
 kohku. Bet sirgi arri patlabban nahf ar pilnu johni, ap-
 gahsch treppes un mahlderis paleek pee lohga karrajatees.
 Drihs zihweki peeskreij un mahlderis usglahj. Sitgus sal-
 dati zittä eelä sakehruschi.

No Schweizes. Kahds reisneeks, par Schweizes
 kalneem staigadams, pamanna no kahdas gramas lahzi
 teescham pretti nahkant. Winsch naigi kerr pehz sawa
 revolweta un pee waiga peeligis, jau lahjim grihb schaut
 biffäs. Lahjis, to redsedams, pa franziski fahf luhgtees:
 „Neschaujat! neschaujat!“ Reisneekam leelu leelajs brih-
 nams, kas tas par lahzi, werunna pa lahziski, bet pa
 franziski! Winsch eet klahthf. No lahtscha ahdas zil-
 weks isleen ahträ. Tas winnam tä fahf stahstiht: „Breeksch
 kohdeem gaddeem ar zitrouehm andelejohs, bet negahja
 labbi. Daschi waddataji, kas reisneekus par kalneem
 wadda, man to padohmu dewa, laj apgehbjotees par
 lahzi un tä reisneekus baidoht. Wadditaji lahjim duh-
 schigi wirsü eedami, to aistreekschoht prohjam un tä tad
 reisneekus no leelahm, bailehm un breefmahm usglahbdami,
 dabuschocht no teem labbu dserramu nauwu. No schis
 naudas buhschoht lahjim puffed ardoht. Gffoht tä darris
 un lihdi schim labbu teesu naudas fapelnijees, til scho-

deen effoht peekrahpees, jo dohmajis, la reisneekam wad-
ditajs buhshoht lihds, kas scho lahzi arri labbi pasihstoh,
bet nu fatizzis tahdu wihru, kas winnam zellu nau wis
greesis. — Nu deemschehl lahtscha ammatam effoht gals!

Dseefmu-swehtfi Klaipehdä.

Kalstihis Ruzzawä, tanni 23. Juli 1869.
Muhfu zeeminu pilsehts Klaipehda Bruhschös schi mehne-
fcha widdü tehrpupees gohda drehbës. Kas pilsehtä ee-
nahza, to atradda tä ispuhlotu ar gohda-wahrteem, kar-
rogeem un frohneem, la warreja dohmaht, schè patè sem-
mes tehws tohpohht gaidihis. Tomehr tä nebij wis; bet
Klaipehdneeki swinneja dseefmu-swehtkus, tohs 9tohs gu-
bernijas dseefmu-swehtkus, kas Bruhschös tohp swinneti.

Sestdeen, 12. Juli (pehz muhsu kalendere) tee swe-
fchi dseedataji fabrauga. Bija 300 kungi no 38 dseed-
ataju beedribahm. Klaipehdas dseedataju beedriba flaita
60 lohjeklus. Swefchee dseedataji palikka tschetras dee-
nas Klaipehdneeku weesi, lo bes kahdas maksas ar kohrteli
un usturu usnehma. Sestdeen p. 50s noturreja prohwees
dseedaschanu teäteri, un wakkara sapulzejahs diwös leelös
pilschta dahrsös, kas us tam jauki bij isgresnoti. Sweht-
deenä dseedaja to pirmo leelo konzerti tannis paschas wee-
täs, fur sestdeen, prohti: teätera mahjä un dahrsös. Bet
to ohtro leelo konzerti noturreja 5 werstes ahrpus pilsehta
Grintahlè, fur pilsehtneeki islustejahs, kad kahro sat-
lumös buht. Swehtdeenä arri dseedaja tahs daschadas
dseedataju beedribas katra fewischli, la laj sinnatu, kurräi
beedribai par labbaku dseedaschanu ta gohda alga kristohs.
(To dabujuschi — lä dsirdeju — Kensbergneeki.) Kal-
stitajs tannis diwi pirmäs deenäs nedabuja wis buht
klast; bet pirmdeen Grintahlè winsch swehtu preeku sa-
jutta tahs krahschnas tschetras garrigas un astonas laizi-
gas dseefmas no 360 brangeem dseedatajeem dseedatas,
klaufotees. Pirmdeen jau no p. 10teem preeksch pusdee-
nas (wissas bohtis Klaipehdä to deenu bij slehgtas) dseed-
ataji pulzejahs ap saweem karrogeem munstura plazzi, un
no turrenes pahros staigaja zaur leelo celu us strehneeku
sahlu (Schügensaal); tur nobrohkastejuschi, gahja täpat
us schossejas kahjneeku gangi lihds Grintahlei, pawadditi
no diweem musil-kohreem un tuhstoscheem kahjneekeem
un ne-apredsamu braujeju pulku, kas gan lepnäs karretës,
gan staltäs droschkäs, gan ohres rattös wisinajahs.
Abbi musil-kohri bij no Kensbergas; weens bij karra-
pukka kohris, ohres pilsehta kohris, no Laade k. wad-
dihis. Grintahles jauka eeleja, fur wisapfahrt lappu
kohli aug un weenä pluffè Lauërlausu uppe burbulo, bij
isrohtata preeksch dseedatajeem un klausitajeem us to derri-
gako wihsi. Wisseem ratteem un sirgeem bij eerahdita ih-
pascha weeta, fur nostahtees: ais tilta ohtpus uppes.
Wiss gahja pehz kahrtas un gohdigi, lahtschu warreja

dohmaht, la tahdä lauschu pulkä daschadi gaddahs. Sahdi
40 un wairahl karrogi wihzinajahs lepni ap leelo swehtku
plazzi un musika kohri spehleja pastarpës jauki jo jauki.
Pee tahm garrigahm dseefmahm arridsan pa wectahm
trompetu flanna dseefmas pawaddija. Tä eeksch tahs
garrigas dseefmas (Hymne von Neeb) no pastara deenas,
fur tee wahrdi fakka: „Tee kalni kuhpehs un meschös un
juhrä atskannehs basuhnes atbals“, tad arri pateesi ba-
suhnes flanna fazehlahs un pawaddija schohs dseefmu
wahrdus, atskannedama Grintahles birsè, la krahdama
wehtra, kas klausitaju firdis swehti fatihzinaja. Bet tad
atkal zittä weeta, fur tä peenahzahs, dseefmu balsi liddi-
najahs til weegli un lehni, la patihkama wehema wassa-
ras deeninä. Pateesi dseefmahm sawahds spehks, lo ar
wahrdem newarr aprakstih, lo tiklai ween patè warr sa-
just, kad krahschnu dseefmu klausahs! Grintahlè, paschas
dseedaschanas widdü, usbrukka stiprs pehrfona leetus, kas
wissus plahni gehrbtohs weefus dikti pahrmehrzeja. To-
mehr swehtku preeks wissus tä bij aisgrahbis, la par to
kohli mas lo behdaja. Kad leetus pehz kahdas pusstun-
das mittejahs, tad weens no dseedatajeem — kahds Dan-
zigas professors — uslahpa us to kanzeles mohdè taifitu
krehflu (katederi), fur musika direktorim stahwefchana, un
runnaja jaukus, swarrigus wahrdus pagarrä runnä par
dseedaschanu un par dseefmu spehku un swehtibu. Tad
winsch pateizahs Klaipehdneekeem par wissu labbu, lo tee
dseedaschanas-swehtkeem un dseedatajeem uppurejuschi, la
tohs swefchus dseedatajus pabraht mihligi usnehmuschi un
eepreezejuschi. To peeminnoht winnam firds pahrpulh-
stoh no pateizibas . . . Winsch atgahdinaja arri, la
dseedatajeem schirfchanas brihdis tuwojotees, un la ir
debbehs nupat tamdeht schehluma affaras islehjis — bag-
gatä mehrä . . .

Behz schi Danzigas kunga atkal Klaipehdneeks, —
kahds adwokats — uslahpa krehslä un eefahka ar teem
wahrdem sawu runnu: „Ja winnam ne-iswihktu us til-
pat kohschu wihsi sawas dohmas isteikt un sawus wahr-
dus solikt, zil winna preekschrunnatajam nupat isdewees,
ta' laj klausitaji to peelihdsinajohht tai firdsaisflustinaschanai,
kas to aisgrahbuse . . .“ Weidsoht winsch wesselibas un
laimes nowehleja wisseem klastbuhdameem un tahkuwejeem
dseedatajeem, laj tee buhtu Wahzsemme, laj Kursemme,
Kreewusemmè jeb Enlandè jeb Amerikä. Arridsan laimes
nowehleja wisseem dseefmu draugeem, kas taggad abrau-
kuschi no tuwu un tahlu us scheem dseefmu-swehtkeem.
(Zapeeminn wehl: kad Leepajas dampstuggis atwedda
Kursemneekus Klaipehdas ohstä, tad ar musiki tohs sagai-
dija, to Keisara dseefmu: „Deews swehti Keisari“ speh-
ledomi.) Schis Klaipehdas kungs runnaja arri ar tilpat
spehziageem, gaischeem wahrdem, la Danzigneeks, tä la
wissi tee tuhstoschi to runnu wahrdes pa wahrdu dsirdeja
un sapratta. Klausitaji no scheem abbeem tä firdi bij ee-
lustinati, la weens kungs no winnu widdus uslehjahs

stahwus us sawa benka un nowehleja laimes runnatajeem un dseedatajeem, un wifs klauſitaju pulks to apſtirinaja ar „hurrah“ ſaukſchan'. — Nehmahs pehz atkal dseedabt jaukas dseefmas, daschas no pascheem muſikdirektoreem melidina liktas. Ta arri Klaipehdas ehrgelneeks un muſika direktors Edel brangu dseefmu, ihpafchi us ſcheem ſwehtkeem rihmetu, muſiki bij lizzis, ko dseedatajeem dseedajocht, winsch pateizibas usgawileſchanu no klauſitajeem eemantoja. Pehz tam wehl muſika kohris ſpehleja, un ta ſaulitei noreetejocht ſchi mihsa deenina jauki beidsahs.

Dhtredeena, 15. Juli, dseedataji ar dauds pawaddoneem brauza us Melnmeſchu (wahj. holländiſche Mütze) kas 1^{1/2} juhdses no Klaipehdas un 1^{1/2} juhdses no Palanges. Tur atkal dauds klauſitaju ſapulzejahs gan no Palangas, gan no Bruhschu ſemturreem. Bruhschu meitas no ſemmehm dseedatajus ar krohneem un pukkeh apuſchkoja. Ir ſchë muſika kohris bij lihds, ir ſchë daschi kohſchi wahrdi tappa runnati, tapat ka Grintahlë un ka ſwehtdeen Klaipehdas dahrsös.

Zapeeminn wehl, ka ta maksja dahrsös un Grintahlë bij par katru klauſitaju 1^{1/2} guldis, 1^{1/2} gulſcha un 2 gulſchi; bet teäteri maksja ſehdekl wesselu dahlderu un ſtahwweetas pusbahldera par zilweku. Nauda ſanahza arri labba! Chr. Sch—g.

Bar auglukohku audſeſchanu.

Auglukohku audſeſchana ihſti ſakriht kohpa ar ſemkohpibu; arri warx ſazziht, ka winna irr tiklab ka ſemkohpibas ſare. Zapehz tad wiſſahm ſemkohpibas weetahm, jeb rihtigati: wiſſeem ſemkohpibas weetu turretajeem arri buhtu jakohpj auglukohku audſeſchana. Semkohpibas weetas irr tiklab muſichas ka arri katras mahjas. Bar auglukohku audſeſchanu muſichas ſchë nerunnafim, bet til par auglukohku audſeſchanu mahjas; jo muhsu „Latw. Wiſſes“ laikam mas teel laſſitas no muſichneekem, bet jo wairahk no ſemneekem.

Es ſakku: wiſſeem mahju turretajeem jeb ſaimneekem wajjaga kohpt auglukohku audſeſchanu; jo ta nederr til ween mahjahm par kohſchumu, bet winna arri eeneſſ labbu naudas-graſſi, kas to isdohſchanu par teem kohkeem un to puhlinu pee winnu isaudſeſchanas deſmittahrt atmakſa. Pehz ko tahdas mahjas iſſkattahs, kam labba kohkudahrſa truhkſi? Es dohmaju, pehz galwas, kam wiſſi zitti lohzeſki gan tahdi pat, kahdas zittai galwai, bet nau mattu. Labs auglukohku dahrs arri irr lihdsinajams tahdam naudas-makkam, kur gan nau eekſchä warren dauds naudas, bet kas tomeht tildrihs ne-iſſiht; jo kad kahdam ſaimneekam irr mehreni leels, pilnigi eetaiſihts dahrs, tad winnam ir pat waſſara, tanni ta noſauktä „tulkſchajä laikä“ netrühks naudas-graſſa: tad buhs ko pahrdohk kahds kurwihts ohgu, tad kahds ſeeks bumbeeru waj pluhmju, tad atkal puhrs ahbolu, — un ta laſſahs kapeika pee kapeikas, rubulë

pee rubula. — Bet waj tad nu arri muhsu ſaimneeki to til derrigu auglukohku audſeſchanu ta dsenn us preekſchu, ka peenahktohs? Newarr gan ſazziht, ka muhsu laikös buhtu redſeji Kursemmë tahdas mahjas, kur pawiffam nau kohkudahrſa; bet kahdi tee dahrsi! Netti kur redſi kreetnu dahrsu; wiſſuwairahk dahrsös wezzi, par puſſi nofaltuſchi kohki rohnahs, ko tehwu tehwi ſtahdijufchi, kas no gaddu gaddeem nau neſſuſchi anglus; ohgu kruma tur neredſi neweena: — dahrs arri gan, bet kas par dahrsu! Kapehz tad ta? Zits ſaimneeks ſakka: ko man lihds eetaiſiht jaunnu dahrsu, — zil ilgi, te buhs rentesgaddi pagallam, kas ſinn, waj tad wairs warru palikt mahjas; warrbuht ka lungs tad usleek tahdu renti, waj pahrdohſchanä pagehr tahdu pirkſchanas-makſu, ko es newarru makſahk, un tad irr ja-eeet ahra no mahjahm, — kur nu paleek mans ſmullajis, jaunajs kohkudahrſis, no ka es wehl nekahda labbuma ne-efmu baudijis, — kas tad mannu puhlinu un to iſtehetu naudu man wairs atmakſahs; tad mans dahrs man irr til par ſirdehſteem. Nu labbi, labbi; bet ko tad tu wehl gaidi, tu dsimts-ſaimneeks, kas ſawas mahjas effi eepirzis waj jau pawiffam nopirzis? Nu jau tu tak effi drohſch, ka tew mahjas neweens wairs ne-atnems, ja til tu pats kahrtigi dſihwoſi, puhleſees un nepalaidiſees; nu jau ſinni, ka tahs mahjas irr taws ihpafchapeederrums: gah! ahra no tawa dahrsä tohs wezzohs, nederrigohs kohkus un ſtahdi winnu weeta jaunus. Tapat ir tu krohnasaimneeks wairs nekawe uſkohpt kohkudahrſus; jo arri tu pehz ſeſcheem gaddeem tawas mahjas warreſi eemantohk par ſawahm, ja til ween' gribbeſi. Kad tu warrbuht dohma, ka es tew kahdus jaunus neekus ſtahſtu, tad laſſi uſmannigi zauri to „Wiſſaugſtaku uklaſi waldidamam ſenatam“ Latw. Wiſſchu Nr. 14 un 15, un tu pats tur ſkaidri redſeſi, ka augſtajs Reifars gribb, laj arri krohnasaimneeki ar laiku paliktu par ſawu mahju dsimneekem. — Zits ſaimneeks atkal ſuhdsahs, ka winna mahjugrunti ne-efoht tahdas ſemmes, kur auglukohki aug; winsch jau eſſoht reiſu reiſahm ſtahdijis, bet arweenu tee kohzini pehzgalla eſſoht iſnihkufchi. Barr gan buht; bet es dohmaju, kad tew til buhs luſte dahrsu eetaiſiht, tad tu ir ſchë dabuſi padohmu. Aprunnajees ar zitteem prahtigeem wihreem, ka tu ſawa dahrsä grunti warretu pahrlabboht; to wiſſuſliktaſtu ſemmi ar puhlinu un prahtu warx pataiſiht par to labbaku. — Daschi ſaimneeki arri ſtahda auglukohzinus ar leelu uſzihribu, bet kad wiani tohs eetaiſiht, tad gar winneem mas wairs ko kimmerejahs, til pehz brihnahs, ka dauds kohzinu pohſtä gahjuſchi. Bet ta irr ta leelaka waina, ka dohma ſawam dahrsam par labbu jau wiſſu isdarrijufchi, kas peederrahs, ja to dahrsu ar brangeem kohzineem peetaiſiht, un tad tohs aſtahj ſawä wakkä, laj nu winni aug; bet pee ta ne-apdohma, ka dahrs nau lauks. Kad tu ſawu lauku effi uſarris, no-ezzejis un apſehjis, tad tu gan laukam wairahk dauds labba newarri

darriht, un tew jafakka: „laj nu schelligs Deems audsina;“ bet or kohbudabrisu tas irr pawiffam zittadi: tam tu gan ir pehzahl dauds to warri palihdseht. Kad dahrs ar jauneem kohkeem peestahdihts, tad tikkai ta ihsta ruhpe nahk, pr. par kohzinu usturefchanu un augfchanu; tad tew fainneklam gandrihts ildeenas ja-ee-eet dahrsä sawus audseknus apraudsiht. Un tew scheitan ikreises buhs to darriht. Zits kohzinsch buhs islahpis, kas bes kawefchanas ja-apleij; zits atkal pee meetina buhs palahrees, jo idena semme sem winna faknes jagullejusees; schis tew tuhliht irr jalaisch wallä no walga, prohti: luhks ja-apseen gtehwaiki zittä weeta, ar bischlis grubhaja semmes winnam ja-usberr. Zittam kohzinam luhks, waj patš meetinsch rihwe noht misu, ka tas pehzahl dabuhn brantu; zittam atkal meetinsch irr noluhsls, waj luhks pahrruhzis, ka nu wehjsch to nabadsina fwaida lä winnam patihk, tam sarrus aplausa un pehdigi ir winnu paschu pawiffam nolausch. Zittä kohzinä redsefi seedus waj aismettuschohs auglus; schee tew janorauj waj janogreesch, ka laj winni ne-aifkawe kohzinu pee augfchanas un tam ne-apfahde sarrus. Zits kohzinsch waj no appakshas waj frohni, tew nemannoht, irr isittis negeldigas atwaffas, kas wiffas ar affu nasi tuhda janogreesch; zits kohzinsch buhs jano-ahdere, tapehz ka winsch isdinnis pahrdauds garrus sarrus, bet stumbeni palizzis teems, — un tä pa brihscham dahrsä eenahloht, tew nelad netruhks darba, kas tomehr irr patihkams deemsagan preeksch atpuhschanahs no grubteem lauka darbeem. —

Weena leeta, kas teem kohku audsetajeem errastibas darra, irr ta neleetiga auglu nosagfchana, pee kam ir neretti kohkeem sarri teel aplausiti. Arridsan te wislabbaki kluhs gallä ar gohdu. Ar saweem mahjutaudihm un ihpaschi ar behrneem, kas iseet us tahdeem nedarbeem, gudraki darra, kad winneem pa bischlim auglu schinko un winnus turklaht pamahza, kahdu skahdi un negohdu winni darra, ja sawa fainneeka labbumu sohj, — ne lä kad winnus deemsinn lä lamma un sunni, waj strahpe; bet turprettim zittu mahju bestauneem, patgalwigeem sehneem un puifcheem, kas ahbolus nahk sagt, kreetni par bilsehni fadoht, irr derrigas sables.

Pat masakaja sibri
Gestahdi auglukohzinu;
To uslohyt nau ne sibri:
Winsch atmatfahs tew puhliuu!

T.

Zauna grahmata.

„Pascha audsinahts“ johku spehle weenä zehleenä no Adolf Allunana, makja 10 kap.

Schi johku spehle jau rikkuse spehleta Ribgä un ari weenreis Jelgawä, un wisseem, kas to redsejusch, stikkis labbi patizzis. Kas to nu mahjas patš grübbetu islahsiht, to gan dabuhs katrä grahmata bohti.

Ratw. Aw. apgahd.

Diwpadfmitajs dehls.

(Pateefigs notiffums no muhsu augstas Seifarenes tehnu namura).

Tanni laika kad landgrafs Ludwikis tas astotajs wal-dija par Hefsu semmi, kahdä zeemä netahlu no Darmstattes skohlmeisters kahds dshwoja, kam behrnu bija papilnam skohlä un ari pascha familija, bet kam tik pahstikkas truhla, ar to sawu pulzinu usturreht. Weenpadfmit weffeli behrni pateefi wezzakeem irr ihsti swehtiba un laime, ihpaschi ja labbi isdewuschees. Bet kad scheem wisseem labbi grubbahs ehst un wezzaki katram pilnigu dalku nespehjis nopelniht, tad ruhpes un behdas winnu firdis speesch un arr paschi lustigi behrnini jau agri dabu fajuft dshwibas truhkurus un behdas. Skohlmeisterim wahrds bija Bartel Winkler. Bij ufizzigs un deewabihjigs wirhs. Birms sawu grubtu deenas darbu eefahla, winsch fapulzinaja katrä rihtä sawu masu draudsiiti un pasentmigi to firsniigä luhgshana nowehleja Deewa schelastibai un gahdashanai. Skohlmeistera lohne bija 60 gulschu naudä, 4 mehri labbibas, mass dahrsinsch un kahdi kartoffel- un saknu gabbali. 60 gulschi, — tas irr muhsu naudä 36 rubliti, — gan toreis bija leela naudä, bet tomehr ar teem newarreja usturreht 13 zilwekus! Skohlmeisterene dauds rihdös pee meeschu putras tikkai plohnus un smalkus maises gabbalinus warreja peegreest klaut, kas zits zittu blohdä meklejajs peldoht. Wahte patti tad dshli nopuhthas un tehws fazzija: Man schorihst ehst negribbahs, un tad ar tukfchu wehderu dewahs skohlä. Nu notikkahs, ka abbi wezzaki wehl waitrahk nofkummuschi, ne lä lihds schim luhkojajs us nahkoshahm deenahm, jo skohlmeisterene atkal weenä rihtä brangu puifenu eelikka schuhpali un ar affarahm tomehr fmaididama us sawu wirbu fazzija: „Bartel, schis irr diwpadfmitajs!“ — Skohlmeisters skattijajs us sawu mihtu seewinu ar firsniigu mihtstibu un fazzija: Un Benjaminsch Zeklabam bij tas mihtlakajs. Dewi tas Kungs man usturrejis! — par to winnam firsniigi pateefim un preeksch ta mihta behrnina isluhgimees debbes-tehwa schelastibu. Un no sawahm firds juschanahm, fur preeks un behdas kohpā janjajs, pahrspehts, winsch nokritta us saweem zekkeem, nedekneeze salikka rohzinas, un no skohlmeistera luhpahm karstös, firsniigös un fizzigös wahrds pateeziba un aifluhschana tezejea preeksch mahtes, preeksch behrnu pulzina un preeksch masa Benjamina. — Un kad winsch pazehlahs un sawu mihtu seewinu peespeeda pee firds un jaunpeedfimmuschö firsniigi nobutschoja, tad wairs neweena affara nespihdeja winna azzis un nelahdas nopahthas nebij dsirdamas. Winnam un winnä seewinai smagga nastä bija nonemta no winnu dwehselehm. Par ko laj ruhpejamees? Skohlmeisters, garrä eedrohshinahts, fazzija. Wezzajs Israela Deews wehl dshwo un winna rohla nau pahstinnata; winsch irr tehws par wisseem, kam behrna wahrds debbesis un semmes wirsu, winsch nedohd saweem behrneem afminas maises weeta. Swehri mehsös, putni

gaisä, siwis, las irr uhdeni, pulkes, ko Deews laukä fäiso, wiffi irr peetikluschi. Saffi, fids, ko behda tu? Deews dohd maifi, apgehbu; Deews lä schebligä tehms parahdähs. — Tas par tewi arri gahdähs! — Tä mehš dseedam Deewa dseesmä.

Seewina flattijahs us draugu ar apgaismotu gibmi un fazzija: Al mihtajš Bartel, nupat mannas ruhpes un behdas irr nosudduschas un isfliduschas, lä migla pa-waffaras faulitē. Tas irr teef! Kad mums arr daschurēis knappi gahjiš, tomehr truhkums mums wehl nekod nau hijis, un mehš paschi kluffam to warram iszeest, ja til behrnini irr pa-ehduschä.

Martinsch Lutters fakka, tä flohlmeisters runnaja tahlahl: fur daudš behrnu, tur irr daudš luhdseju, un fur daudš Deewu luhds, tur irr daudš swehtibas no mihta Deewa.

Al pateesi! nedetneeze fazzija, un es masnam arr agri eemahzischu Deewu luhgt, ko laj arr no wiinna mutles tam Kungam flawa tiktu fataisita. Winsch muhs ne-astahs!

Beešauz manni behdu-laihä, tad es tewi gibbu isglahbt, un tew buhs manni gohdaht, tas Kungs runna! tä flohlmeisters fazzija tahlahl.

Amen! nedetneeze palluffä balši atbildeja, ar falitahm rohlahm us augschu flattidamees.

Maju brihdi istabinä wisä bija kluff, jo abbi wezzafi wehl weenreis schohs wahrduš sawä firdi kluffi pahrdohmaja un tohs tur dsilli eespeeda, un schee wahrdi wiinnu dwehseles atspirdsinaja, lä wehs gaisä karstä waffaras deenä.

Masajš schuhpuli kustejahs, mahte wiinnu nehma flehpi un to kluffinaja. Behrninu butschodama, wiinna fazzija: Waj tu sinni, Bartel, man nupat kahds jalkams wahrds prahtä eeschahwahs, las mannu palauſchanu un tizzibu us to Kungu arr spehj stiprinaht.

Au lä tad tas flann?

„Kad Deews audse sakliti, winsch tam arr audse sahliti.“

Tehws galwu pakrattidams fmaidija, flattijahs us puifenun un fazzija: Bet weenam behrnu tehwan taf daschadas ruhpes!

„Kä tä? mahte prassija, las tahdu wahrdu taggad nemaj nebija gaidijuffi.“

Naug, winsch fmaididams fazzija, bet fur mehš nu dabuſim kuhmas? Weena kristita zilwela wahrdu taf tam puifenam wajaga dabuht, un pehz wezza eeradduma un basnizas liffumeem wiffumasahl diwu kuhmu; fur mehš tohs nemſim? Wiffus muhsu raddus un draugus jau effam isluhgufchi un isbruhlejuſchi pee teem weenpadſmit; to tu jau labbaki sinni ne lä es. Reweens no muhsu pasihstameem wairs nau pahri. Ko tad nu laj darru? Greetin, dohd nu padohmu!

„Hi! — nedetneeze fmeedamees fazzija, eij pee tawa wezza drauga, ta rattu-buhwetaja Rikerta Darmstättē, tas

tawu luhgufchanohs paklausihš. Irr labbi, gohdigi lautini. Flohlmeisters ar sawu plauſſu fita us sawu zella-gallu, lä plauſſcheja ween, un turklaht fmeedamees fazzija: Tu effi labbaki, ne lä kahds Nienbergas rahtskuugs! — Us to es neubtu dohmajis. Nihht irr frohna swehdeena, tad flohlās-stundas nau, un es tad pee wiinna warru aiffreet. Ar scheem wahrdeem winsch isgahja no istabas un dewahs flohlä, tur sawu ammatu kohpt.

Landgrafs Ludwikis tas astotajš bija gauſchi lehns, mihtigs un laipigs kungs, kam daudš reis, kad waldischanas darbi wiinnu nekaweja, gauſchi patikka tehrseht. — Winsch bij eeraddis no rihta agri zeltes. Kamehr wiinna birgeri Darmstättē pilſehtä wehl gultä gulleja, landgrafs, par gehgeri jeb meſchakungu gehrbees prahtōs salkōs swahrkōs, ar needru rohkä, dewahs pa pilſehtä wahrteem laukä.

Bij weenä jaukä Juni rihtä, kad landgrafs agri isgahja zeereht sakumōs. Kaffas wehrlites wehl tribzina-jahs ſalmu gallindōs un schuhpojahs pulkischu bikkerischōs. Zaur labbibas laukeem lehnem rihta-wehjinſch wilkähš un lauku pulkischu ſaldu ſmarschu landgrafam atneſſa pretti.

Debbesä bija tumſchilla bei mahkoneem, un zihrulischi kahpa trallinadami us augschu, tam Kungam no rihta sawu flawas un pateizibas dseefmu dseedaht. Schur un tur greeſas balſs labbibä atſkanneja; wahlodse un wehl zitti putni, arri no meega pamohduſchees, willa tur ſtarpä katrs sawu meldinu. Laukōs jau redseja rettus ſtrahdneekus. Saulite spihdeja ittin filti un landgrafs, kam leels preeks bij pastaigahht pa ſcheem dabbas jaukumeem, pa-flubbinaja sawus ſohlus, lä laj driht aiffneegtu tuwu meſchu, fur pa-ehnä gribbeja atduſſeht un atpuhstees. Winsch zeimallä ſinnaja weenu weetu, fur leels almins gulleja, las peekuſuſchus reisneekus pee atduſſas aizinaja.

Landgrafs gahja us turren jauträ preezigä prahtä un preezajahs par wehju pa-ehnu, kad nu wehdigi meſchu bija aiffneedſis. Bet kad winsch tai ſinnamai weetai tuwojahs, winsch few par errastibahm eeradſija, lä jau zits weens to weetu bija eenehmis, un tur kawejahs. Bee-luffuſcheem wiſſeem weena rekte pee ta almina, landgrafs fazzija appalkſch ſewis, un ſohloja klahtahl. Kad tas pazelfees, tad manna reisa tur noſehstees.

(Us preekſchu wehl.)

Wisjaunafahs ſinnas.

Parisē Franzijas karraministeris Niel nomirris un 17. (5.) August wiinnu ar leelu gohdu us beidsamu duſſu pawaddijufchi. Keisars Napoleōns pawehlejis lä ſcho behru koſtes no waldisas puffes buhs malſaht.

Madrides awises ſinno, lä Spanijas ſaldati 500 karliſtu kahjineekem un 50 jahneekem usbrukluſchi un schohs til ſtipri ſakahwufchi, lä wiſſa karramanta teem bij ja-atſtahj ſaldatu rohlas.

Konſtantinopolē tanni 17. (5.) August. Egiptes wihze-kehniſch us Turku ſultana ſuhdſibahm jau aiffbildi-

